

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
Університет Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Тбіліський державний університет імені
Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Технічний університет (м. Кошице, Словаччина)
Технологічний університет (м. Кельце, Польща)
Університет суспільних наук (м. Лодзь, Польща)
Folkuniversitetet (м. Уппсала, Швеція)
Яський університет ім. А. Й. Кузи (м. Яси, Румунія)
Регіональна туристична організація
Свентокшиського Воеводства (м. Кельце, Польща)
Технологічний парк (м. Кельце, Польща)

***СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ,
ЕКОНОМІЧНІ ТА ГУМАНІТАРНІ
ВИМІРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
УКРАЇНИ***

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
XII Міжнародної науково-практичної конференції**

15-17 травня 2024 року

Частина II

Вінниця-Чернівці 2024

Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. XII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця-Чернівці, 15-17 травня 2024 р. Вінниця, 2024. Ч. 2. 462 с.

У збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції розглядаються питання управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства та регулювання соціальних проблем в сучасних умовах; сучасної парадигми менеджменту та публічно-владної діяльності; проблеми обліково-аналітичного, контрольного та інформаційного забезпечення управління підприємства; фінансовий механізм забезпечення соціально-економічного розвитку країни. Досліджуються інноваційні моделі та інформаційні технології в науці, освіті, економіці; теоретичні та практичні аспекти сучасного підприємництва та торгівлі; актуальні проблеми та перспективи розвитку маркетингових технологій в умовах євроінтеграції; теоретичний та прикладний аспекти проблем розвитку індустрії гостинності та харчової промисловості; історичні, філософські, соціально-психологічні та правові аспекти державотворчих процесів в умовах глобалізованого суспільства. Висвітлюються теоретичні та практичні аспекти розвитку студентського спорту в системі фізичного виховання ЗВО; інтерактивні технології та методи навчання як засіб формування іншомовної професійної компетенції.

Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Н. Л.**, д-р філос. наук, професор
Відповідальний секретар – **Мартинова Л. Б.**, д-р екон. наук, професор

Члени редакційної колегії:

Громова О. Є., д-р екон. наук, доцент, **Даценко Г. В.**, д-р екон. наук, професор,
Іваницька Н. Б., д-р філол. наук, професор, **Прутська О. О.**, д-р екон. наук, доцент,
Хачатрян В. В., д-р екон. наук, доцент, **Чорна Н. М.**, д-р іст. наук, професор,
Бондар А. А., канд. наук з фіз. виховання і спорту, доцент, **Крупельницька І. Г.**,
канд. екон. наук, доцент, **Махначова Н. М.**, канд. екон. наук, доцент, **Тернова А. С.**,
канд. техн. наук, доцент, **Хом'яченко С. І.**, канд. юрид. наук, доцент, **Яремко С. А.**,
канд. техн. наук, доцент

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ISBN 978-966-918-070-4

ЗМІСТ

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ТОРГІВЛІ

Андрусенко Н.В., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ШЛЯХИ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ.....	10
Василишина О.В., канд. пед. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ЕТАПИ І СИСТЕМА ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ ОРГАНІЗАЦІЙ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	19
Власенко І.Г., д-р мед. наук, професор Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ВИРОБНИЦТВО ЗАМОРОЖЕНИХ НАПІВФАБРИКАТІВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	31
Гирич С.В., канд. техн. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПИРТОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ ПІД ВПЛИВОМ ВНУТРІШНІХ І ЗОВНІШНІХ ЧИННИКІВ.....	37
Сіренко С.О., канд. техн. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ТОВАРОЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ КОСМЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ ВАНН.....	45
Тернова А.С., канд. техн. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ АВТОМОБІЛІВ В УКРАЇНІ	52
Шарко В.В., д-р екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ Гавенко М.С., доктор філософії Директор ПП «Культтовари-Вінниця», м. Вінниця ВПЛИВ ЛОГІСТИЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ НА ФОРМУВАННЯ АСОРТИМЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	63

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Головчук Ю.О., канд. екон. наук Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ Палагнюк Г.О., канд. мед. наук, доцент Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГНУЧКОСТІ ТА АДАПТИВНОСТІ В УПРАВЛІННІ ВІДНОСИНАМИ З КЛІЄНТАМИ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	71

Громова О.Є., д-р екон. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
РОЛЬ ТА МІСЦЕ ОСОБИСТОГО БРЕНДУ В СУЧАСНОМУ СВІТІ..... 76

Довгань Ю.В., канд. екон. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
ОСВІТНІ ПОСЛУГИ ЯК ОБ'ЄКТ МАРКЕТИНГУ..... 83

Поліщук І.І., д-р екон. наук, професор
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОГРАМ
ЛОЯЛЬНОСТІ..... 91**

Середницька Л.П.
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ СУБ'ЄКТАМИ
ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ..... 98**

Танасійчук А.М., д-р екон. наук, професор
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**Україна У КОНТЕКСТІ ВИРОБНИЦТВА ВОЛОСЬКОГО ГОРІХА В
ПЕРІОД ВІЙНИ..... 109**

Якушевська О.В., канд. екон. наук
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
З ЧОГО ПОЧИНАЄТЬСЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ МАРКЕТИНГ КРАЇНИ?..... 118

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ ТА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ І ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТИ

Антонюк К.Г., д-р філософії з економіки
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ
СЬОГОДЕННЯ..... 129**

Вівсюк І.О., д-р філософії з економіки
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**ДИНАМІКА ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНОГО
ГОСПОДАРСТВА..... 135**

Іваніщева О.А.
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
**РЕГІОНАЛЬНА КУХНЯ ВІННИЧЧНИНИ: АВТЕНТИЧНІ СТРАВИ ТА
КУЛІНАРНІ ТРАДИЦІЇ..... 144**

Кізюн А.Г., канд. географ. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
ТУРИСТИЧНА ДЕСТИНАЦІЯ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ..... 155

Крижак Л.М., канд. техн. наук Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ВЛАСТИВОСТІ СТРУКТУРОУТВОРЕННЯ РІДКИХ КИСЛОМОЛОЧНИХ НАПОЇВ.....	161
Лук'янець А.В. Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ТУРИСТИЧНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ.....	168
Мазуркевич І.О., канд. екон. наук Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕСТОРАННИХ МЕРЕЖ В УКРАЇНІ.....	173
Онищук Н.В., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	180
Пахомська О.В. Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ТРЕНДИ СУЧАСНОГО КОНДИТЕРСЬКОГО МИСТЕЦТВА.....	186
Постова В.В., канд. екон. наук Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ВЕГЕТАРІАНСТВО: СУЧАСНИЙ ТРЕНД, ЩО ТРАНСФОРМУЄ РЕСТОРАННИЙ БІЗНЕС.....	192
Рябенська М.О., канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЛОЯЛЬНІСТЮ СПОЖИВАЧІВ В ЗАКЛАДАХ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ.....	206
Семко Т.В., канд. техн. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ЛОКАЛЬНА СИРОВИНА ЯК НОВИЙ ТРЕНД УКРАЇНСЬКОЇ КУХНІ.....	214
Фіалковська Л.В., канд. техн. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНЕ ОГРУНТУВАННЯ СТВОРЕННЯ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА.....	224
Чорна Н.М., д-р іст. наук, професор Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ НАЦІОНАЛЬНА КУХНЯ: ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ.....	230

ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СУСПІЛЬСТВА: ІСТОРИЧНІ, ФІЛОСОФСЬКІ, СОЦІАЛЬНО- ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Бахновська І.П., канд. юрид. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ ДІЯЛЬНОСТІ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ У ПРАВІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА УКРАЇНИ.....	239

Білоус І.М., канд. юрид. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФУ ЯК ЗАСОБУ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	246
Гринюк Р., д-р юрид. наук, професор Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ Гуцуляк О., канд. юрид. наук Донецький національний університет імені Василя Стуса ЩОДО ПОНЯТТЯ «СУДОВА ПРАВОТВОРЧІСТЬ»: АНАЛІЗ ВИЗНАЧЕНЬ У НАУКОВИХ ДЖЕРЕЛАХ.....	253
Гулівата І.О., канд. пед. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ БЕЗБАР'ЄРНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ.....	267
Кокарча Ю.А., канд. політ. наук Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ФІЛОСОФСЬКІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ІСТИНИ В ЕПОХУ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ.....	272
Костюк Н.П., канд. юрид. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ НЕЗАКОННЕ ВИКОРИСТАННЯ З МЕТОЮ ОТРИМАННЯ ПРИБУТКУ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ, БЛАГОДІЙНИХ ПОЖЕРТВ АБО БЕЗОПЛАТНОЇ ДОПОМОГИ.....	279
Пипяк М.І., канд. юрид. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ РЕФОРМА СУДОУСТРОЮ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ...	286
Слободиська О.А., канд. іст. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ЗМІ ЯК АГЕНТ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.	294
Сухоребра Т.І., канд. юрид. наук, доцент Шевчук Т.М. Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ТВАРИНИ ЯК ОСОБЛИВИЙ ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ.....	300
Хом'яченко С.І., канд. юрид. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ПРОБЛЕМА ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	306

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ
СТУДЕНТСЬКОГО СПОРТУ В СИСТЕМІ ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ ЗВО**

Бондар А.А., канд. наук з фіз. виховання і спорту, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У СТУДЕНТОК ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ БАСКЕТБОЛОМ В НЕПРОФІЛЬНИХ ЗВО.....	312

Пуздимір М.І., доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
РУХЛИВІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ІГРИ ТА ЇХ МІСЦЕ У ФІЗИЧНОМУ
ВИХОВАННІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ..... 317

Рогаль І.В.
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
ВПЛИВ ЗАНЯТЬ З ВОЛЕЙБОЛУ НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН
СТУДЕНТІВ ЗВО В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В КРАЇНІ..... 324

Сальникова С.В., канд. наук з фіз. виховання і спорту, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПЛАВАННЯ ЯК ЗАСОБУ
ОЗДОРОВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ..... 331

Шкондя В.В.
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
СПОРТИВНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ТА
ПОКРАЩЕННЯ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ СТУДЕНТСЬКОЇ
МОЛОДІ..... 337

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Havryliuk N.M., PhD in Pedagogy, Associate Professor
Vinnitsia Institute of Trade and Economics of SUTE
«PROFESSIONAL IDENTITY» DEFINITION AND
IMPLEMENTATION..... 343

Довгань Л.І., канд. пед. наук, доцент
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З
ПЕРЕКЛАДУ У СФЕРІ МАРКЕТИНГУ..... 350

Zapadynska I., PhD in Pedagogy, ass. professor
Vinnitsia Institute of Trade and Economics of SUTE
PROFESSIONAL COMPETENCE FORMATION IN THE PROCESS OF
STUDYING ENGLISH..... 358

Ivanytska N.B., Doctor of Philological Sciences, Full Professor
Vinnitsia Institute of Trade and Economics of
State University of Trade and Economics
Ivanytska N.L., Doctor of Philological Sciences, Full Professor
Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University
DISCOURSE IN THE CONTEXT OF TRANSLATION QUALITY
ASSESSMENT MODELS..... 364

Коровій Д.М., д-р філософії
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
KEY METHODOLOGICAL APPROACHES IN THE FORMATION OF
CULTURAL COMPETENCE..... 372

Мацера О.А. Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ЗАСТОСУВАННЯ TRAVEL-БЛОГУ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ.....	382
Нечипоренко В.О., канд. філол. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ФРЕЙМ-РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ENVIRONMENT У КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ОБЛАСТЯХ ЗНАНЬ.....	389
Осаульчик О.Б., канд. пед. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ МОТИВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КРАЇНОЗНАВЧОГО АСПЕКТУ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	398
Самохвал О.О., д-р пед. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЕФЕКТИВНОЇ МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЯК ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ.....	405
Ткачук Т.І., канд. філол. наук Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ: ЦИФРОВИЙ АСПЕКТ.....	413
Tereshchenko L.Ya., PhD, ass. professor Vinnitsia Institute of Trade and Economics SUTE DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE SKILLS IN YOUNG JOB SEEKERS.	420
Тимкова В.А., канд. філол. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФІЛОЛОГІВ-ПЕРЕКЛАДАЧІВ.....	427
Тимошук Н.М., канд. філол. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ LET'S FLIP: ФОРМУВАННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ.....	435
Шостак У.В., канд. психол. наук Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ СТОРИТЕЛІНГ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	441
Яблочнікова В.О. Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УМОВАХ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ: КОРПОРАТИВНЕ НАВЧАННЯ.....	447

Ясенчук Ю.В.

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

**ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННЯ
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК КЛЮЧ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ... 454**

ФРЕЙМ-РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ENVIRONMENT У КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ОБЛАСТЯХ ЗНАНЬ

Статтю присвячено вивченню особливостей фрейм-репрезентації ENVIRONMENT у концептуальних областях знань з позицій когнітивної і функціональної лінгвістики. Фрейм інтерпретується як сутність, в основі якої лежить певна норма, прототип, концепт абстрактного характеру.

Ключові слова: *концепт, фрейм, концептуальні структури, когнітивна лінгвістика, когнітивний підхід, ENVIRONMENT.*

Постановка проблеми. Історія розвитку значень слова *environment*, оформлення його у вигляді нового поняття і концепту, що структурує нові знання про дійсність, ставить питання про багатоаспектність знань про *environment* як явище, підходів до його вивчення і апеляції до нього у різних сферах життєдіяльності людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основним поняттям когнітивної лінгвістики, запозиченим у когнітивної психології, є концепт. «Концепт» у лінгвокультурологічних текстах – це вербалізований культурний сенс, і він «за замовчуванням» є лінгвокультурним концептом (лінгвоконцептом) – семантичною одиницею «мови» культури, план вираження якої представляє двосторонній мовний знак, лінійна протяжність якого нічим не обмежена. Визначальним у розумінні лінгвоконцепту виступає уявлення про культуру як про «символічний Всесвіт», конкретні прояви якого в певному «інтервалі абстракції» (у зіставленні з інокультурою) обов'язково є етноспецифічними. Саме через це провідною відмітною ознакою лінгвоконцепту є його етнокультурна маркованість [2, с. 148]. Від інших

когнітивних одиниць лінгвокультурний концепт відрізняється акцентуацією ціннісного елемента, оскільки саме цінність завжди знаходиться в центрі концепту, а ціннісний принцип лежить в основі будь-якої культури. Показником наявності ціннісного відношення до предмета або явища є застосовність до нього оцінних слів [1, с. 36]. Концепт – це одиниця пам'яті ментального лексикону, смислове значення імені, але концепт є когнітивною структурою і набуває вербальної форми у фреймах. Фрейм розгортає концепт у вербальній формі.

Вперше термін «фрейм» був уведений у науковий обіг М. Мінським (Marvin Lee Minsky). У праці «A Framework for Representing Knowledge» М. Мінський пише, що фрейм є структурою даних для представлення стереотипних ситуацій. Згідно з Мінським, людина, потрапляючи в нову ситуацію або переосмислюючи стару, використовує готові структури даних, або фрейми. На думку дослідника, фрейм можна презентувати як систему вузлів і зв'язків між ними [5].

Чарльз Філмор (Charles Fillmore), один із засновників когнітивної лінгвістики, називає фрейм особливими уніфікованими конструкціями знань або схематизаціями досвіду. Філмор стверджує, що інтерпретатор у процесі розуміння тексту розміщує зміст фрагмента в заздалегідь відому модель. Згідно з Філмором, фрейми можуть бути як вродженими, так і набутими в процесі пізнання. Тобто фрейм заповнюється відповідно до життєвого досвіду інтерпретатора і відрізняється у різних людей. Також Філмор визначає фрейм як структуру свідомості, яка відображає свідомість мовця [4].

На сьогодні існує багато різнопланових пояснень терміну фрейм. Проаналізувавши праці вітчизняних і зарубіжних дослідників, можна зробити наступні висновки:

- 1) Фрейм є відображенням стереотипної ситуації. Однак, фрейм – це віддзеркалення досвіду людини, може заповнюватися суб'єктом самостійно залежно від приналежності до тої чи іншої культури. Тим не менш, для сукупності людей, які зростали в одному середовищі, фрейм, дійсно, може бути стереотипною моделлю поведінки.

2) Фрейм є унікальною системою організації знань і досвіду людини, виражених у вербальній формі. Отже, фрейм поєднує когнітивну і мовну області в процесі мовлення.

3) Фрейм, будучи організованим навколо концепту, поєднує область мовного тезаурусу з когнітивним, надає одиниці знання семантичну одиницю і, таким чином, активізує концепт.

4) Фрейми організовані у більш складні структури – системи фреймів (frameworks). У процесі сприйняття можуть бути задіяні кілька фреймів.

Мета статті полягає у виявленні концептуальних областей, на тлі яких може виникати фрейм ENVIRONMENT, із залученням словникових дефініцій авторитетних тлумачних словників, даних Британського національного корпусу (British National Corpus, або BNC), а також Корпусу сучасної американської англійської (Corpus of Contemporary American English, або COCA).

Виклад основного матеріалу. Слово *environment* зустрічається у різних сферах, які дозволяє визначити корпус: соціальні науки, природничі науки, інженерія, мистецтво, медицина, право. Тобто це слово виникає в різних типах та видах дискурсу. Аналіз даних корпусів вказує на багатоаспектність знань про концепт *environment*, фреймову модель якого ми описали. Аналіз даних корпусів дозволив визначити частотність вживання слова «*environment*» залежно від видів дискурсу.

Аналіз 400 результатів контекстного пошуку корпусів BNC і COCA показав основні сфери, в яких може виникати концепт, об'єктивований словом *environment*. Було помічено, що значення *environment* у різних контекстах не завжди збігається з типом дискурсу, в якому воно використовується. Сенс слова в контексті встановлюється внаслідок актуалізації фреймової структури знань про позначене за допомогою цього слова явище, тобто завдяки вербальним ознакам, що вказують на зміст слова.

Це уможливорює висновок про те, що, незалежно від типу або виду дискурсу, можна встановити ті концептуальні області, які служать джерелом змісту для слова *environment*. Такими основними концептуальними областями стали:

1) навколишнє середовище (природне та антропогенне, що впливає на життя

і здоров'я людини та тварин з точки зору біології), як, наприклад:

...the cost of a cleaner environment may sometimes be fewer jobs in dirty industries... [6]

...the imposition of laws that protect the environment at the expense of individual freedom... [9]

2) фізичне оточення (що не відноситься до опису природних умов, а лише що вказує на факт наявності певних фізичних елементів оточення, з якими об'єкт може взаємодіяти):

...only is the local field acting on the nucleus altered by environment, it is also sensitive to molecular motion... [6]

...The permeability of the concrete cover (that between the steel reinforcement and external environment) must be sufficiently sound... [8]

3) соціально-психологічне оточення (що впливає на психологічні та ментальні характеристики об'єкта). У цю групу були віднесені контексти, що відносяться до галузі психологічних та соціальних досліджень, наприклад:

...I do not want to go back to the foreign environment of Tbilisi,' he said... [6]

...the therapist asks the patient to imagine her- or himself in a safe, pleasant environment, meeting a person of great wisdom... [9]

...This process creates a chaotic or unpredictable environment that appears to be experienced as aversive to the child... [9]

Також до цієї групи віднесено деякі контексти, що описують фактори, що оточують мовну одиницю (крім фонетичних характеристик, що були віднесені до факторів фізичного оточення):

...domains of quantifiers are understood by their contexts, again, either context in the external environment, or in the discourse environment, or in the environment of mutual knowledge... [9]

4) комп'ютерна система (у якій лексема *environment* виступає, як правило, як термін або у складі термінів).

...the software, an environment for viewing complex graphics data has always faired reasonably well... [6]

...the Uniface software development environment and costs from 5,000... [6]

...NCR Corp has released version 2.1 of its Cooperation integrated software environment, for client-server environments, which runs on System 3000 machines... [6]

5) змішані області (такі як бізнес, політика та економіка, де environment відноситься до позначення всієї сукупності соціальних і матеріальних факторів, що вимагають від об'єкта виконання будь-якої діяльності та зміни поведінки):

...Government, as we shall see, operated within a political environment that imposed important constraints, but the limitations imposed formerly by Parliament and the monarch... [6]

...to a steady influx of new locations offering investors an attractive environment. Tax havens traditionally offer four potential advantages... [6]

...changes in the environment - in world markets, or in technology – might change a society of middle-class... [9]

Отже, когнітивна матриця для фрейму ENVIRONMENT може включати такі концептуальні галузі як «екологія», «матеріальний світ», «психологія», «інформаційні технології», «організація життя та діяльності». Ми враховуємо, що компоненти когнітивної матриці відкривають доступ до різних концептуальних областей, жодна з яких не є суворо обов'язковою або домінуючою щодо інших. До того ж під час розгляду фрейму ENVIRONMENT виявляється, що дані області характеризуються високим ступенем взаємопроникнення.

При цьому ми розрізняємо використання лексеми «environment» у всіх видах та галузях людської діяльності в різних значеннях. Наприклад, у тексті, де ведеться опис політики, слово «environment» може мати значення умов та обставин ведення політики, але може бути використано у значенні природного довкілля, як, наприклад:

The Bush administration's attitudes toward the national debt and the environment represent another break with the Western conservative tradition [9].

У такому випадку відбувається перемикання між когнітивними областями

знань з того виду дискурсу, у руслі якого виникає відсилання до цієї концептуальної галузі. Для розпізнавання концептуальної галузі, в якій реалізується значення цього слова, необхідна активація як мінімум ще одного елемента фрейму, заповнення слота достатньою інформацією для розпізнавання потенційних можливостей наповнення інших слотів цього фрейму. Вже вибору певного терміна достатньо для появи очікувань та припущень, що обмежують діапазон ймовірних подій [3, с. 16].

Розглянемо детальніше фрейм-репрезентацію *environment* у концептуальній області знань «інформаційні технології». Словник Cambridge Dictionary виокремлює значення слова *environment* для комп'ютерних технологій: «the system in which a computer or computer program operates» з відповідним прикладом з корпусу словника: «The environment passes control to an ordinary text-editor of the user's choice, post-processing the resulting file» [7].

У сфері комп'ютерних технологій слово *environment* є термінотвірним, оскільки бере участь у номінації деяких термінів, як наприклад:

<i>user environment</i>	операційне середовище користувача
<i>integrated development environments (IDE)</i>	інтегроване середовище розробки
<i>desktop environment</i>	середовище робочого столу
- <i>computational environment</i>	розрахункове оточення
- <i>execution environment</i>	середовище виконання
- <i>application environment</i>	середовище застосунку
- <i>client-server environment</i>	клієнт-серверна архітектура

Інколи *environment* застосовується для позначення таких елементів, як архітектура, програма, операційна система.

Так, поняття *операційне середовище* виникло в 1970-ті у зв'язку з роботою оператора ЕОМ, завданням якого було управління багатозадачною операційною системою, оператор міг керувати ходом виконання завдань, запускати та завершувати їх. Під операційним середовищем розумілася сукупність комп'ютерних програм, що забезпечує оператору можливість керувати обчислювальними процесами та файлами.

Наступний термін *середовище розробки програмного забезпечення (ПЗ)* позначає сукупність програмних засобів, які використовуються з метою розробки програмного забезпечення. Як правило, до простого середовища розробки відносять редактор тексту, компілятор і (або) інтерпретатор, засоби автоматизації збирання. Якщо ці компоненти поєднуються в єдиний програмний комплекс, то використовують термін «інтегроване середовище розробки» (Integrated development environment – IDE). Весь комплекс дій (як редагування вихідного коду, збірка файлів виконання і налаштування), зібраний в одному додатку для написання програми: «*An IDE, or Integrated Development Environment, enables programmers do consolidate the different aspects of writing a computer program. IDEs increase programmer productivity by combining common activities of writing software into a single application: editing source code, building executables, and debugging*» [8].

Далі *середовище робочого столу (desktop environment)* визначається наступним чином: «реалізація метафори робочого столу, створена з поєднання програм, що працюють в операційній системі комп'ютера та розділяють загальний графічний інтерфейс користувача». Крім програм (software) у «середовище» може бути включено апаратне забезпечення (hardware), як тут: «An application development environment (ADE) is hardware, software and/or computing resources required for building software applications. ADE is the composite set of computing resources that provides interface or application development, testing, deployment, integration, troubleshooting and maintenance services» [12]. Усі наведені визначення вказують на розуміння «environment» («середовища», а в деяких складових термінах, таких як «environment variable», також «оточення») як системи, що складається з взаємопов'язаних компонентів (програмного та апаратного забезпечення).

Ще одним терміном, який відображений не тільки в контекстах, а й у деяких словниках є *environment variable*. Цей термін, згідно з Oxford Dictionaries, виник у 1980-ті і визначається наступним чином: «A variable used to describe some property of a particular environment, which is stored by operating

system and which can be accessed by any process which requires it» [11]. Тобто «змінні оточення» або «змінні середовища», як цей термін прийнято перекладати українською мовою.

(1) *...the reader is alerted before any program (or other potentially dangerous operation) begins. The reader can examine the program and prevent it running if it looks suspicious. It is also a comfort that we run in an environment where the whole file system is backed up every night... [6]*

(2) *Thus there is a set of channels (the complement of those represented by X that the environment can offer which one process can deadlock on but not the other... [6]*

(3) *By default, a child process inherits the environment variables of its parent process. Programs started by the command processor inherit the command processor's environment variables. To specify a different environment for a child process, create a new environment block and pass a pointer to it as a parameter to the CreateProcess function... [10]*

(4) *Environment and Wider Systems # When deciding the environment of the system being modelled, keep in mind the simple definition that applies in this context, ie it influences but doesn't control the system, and also the notion that the environment provides the inputs to the system and receives the outputs from it. Don't confuse the environment with the wider systems of interest, which, although providing inputs and receiving outputs, exercise control over the system being considered, normally by setting the standards, rules and so on... [6]*

(5) *Their advantage is the presence of a wire wrap area found on some for user modifications. But on the whole they are expensive and because the RS-232 link communications is slow, it is difficult to take advantage of a GUI environment. Once a user is convinced that the DSP chip is capable of fulfilling the system requirements then it is time to start the design for real, probably design of an embedded system. Two main hardware tools are at the disposal of the designer, an in-circuit emulator and a logic analyser with processor's code dis-assembler... [9]*

(6) *The renewed emphasis on industrial and commercial development assumes that the local economic environment is in good health and that the private sector will respond to such techniques... [6]*

(7) *One of the most important topics for investors in the private investment market is also one of the least researched: fees. No standardization exists, yet the impact of fees on the net performance of investors can be substantial. Moreover, because we are in a low interest rate and economic growth environment as a result of the global financial crisis, returns are expected to be modest. In this kind of environment, every small return enhancement can make a difference...* [9]

Висновки і перспективи подальших досліджень. На основі когнітивного підходу до репрезентації знань у мові було здійснено дослідження англійського слова *environment*, яке відіграє важливу роль в англійському світі, відображаючи нові ідеї та проблеми сучасності. Вивчення теоретичного матеріалу продемонструвало сучасні можливості лінгвістичного аналізу. Розгляд мовних явищ у дискурсі дозволяє виявити кореляції між мовними та когнітивними структурами, розкрити динаміку взаємодії смислів та їх утворення. Такі моделі для представлення знань, як фрейми, можуть пояснити структуру знання про фрагменті дійсності та показати зв'язки з мовним вираженням цих знань. Когнітивна матриця стає інструментом вивчення принципів найменування того чи іншого явища та розкриття змісту концептів залежно від концептуальної області. Фреймовий аналіз та когнітивно-матричний аналіз застосовуються в дослідженні для опису концептуальної структури та пояснення джерел змісту фрейму ENVIRONMENT, якими є концептуальні області у складеній для нього приватній когнітивній матриці.

Список використаних джерел:

1. Загнітко А., Богданова І. Лінгвокультурологія: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. 287 с.
2. Розвод Е. В. Типи концептів та їх класифікація у сучасному мовознавстві. *Актуальні питання іноземної філології: науковий журнал*. 2016. № 3. С. 145–151.
3. Faber P. A. *Cognitive Linguistics View of Terminology and Specialized Language*. Berlin, Boston: De Gruyter Mouton, 2012. DOI:[10.1515/9783110277203](https://doi.org/10.1515/9783110277203).
4. Fillmore Ch. *Frames and the semantics of understanding*: веб-сайт. URL: <http://surl.li/tmwdk> (дата звернення: 06.05.2024).

5. Minsky M. A Framework for Representing Knowledge: веб-сайт. URL: <http://surl.li/tmwcv> (дата звернення: 06.05.2024).

Список джерел ілюстративного матеріалу:

6. British National Corpus: веб-сайт. URL: <https://www.english-corpora.org/bnc/> (дата звернення: 06.05.2024).

7. Cambridge Dictionary: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/B3V7Mv5> (дата звернення: 06.05.2024).

8. Codecademy: веб-сайт. URL: <http://surl.li/tmwdu> (дата звернення: 06.05.2024).

9. Corpus of Contemporary American English: веб-сайт. URL: <https://www.english-corpora.org/coca/> (дата звернення: 06.05.2024).

10. Microsoft: веб-сайт. URL: <https://cutt.ly/cwUUwyzO> (дата звернення: 06.05.2024).

11. Oxford Dictionaries: веб-сайт. URL: <http://www.oxforddictionaries.com> (дата звернення: 06.05.2024).

12. Techopedia. URL: <https://cutt.ly/IwUUwk1E> (дата звернення: 06.05.2024).

УДК 378.147

Осаульчик О.Б., канд. пед. наук, доцент

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4933-0652>

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

**МОТИВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КРАЇНОЗНАВЧОГО АСПЕКТУ У
ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

У представленій статті розглянуто мотиваційний потенціал країнознавчого аспекту у вивченні іноземної мови. Питання мотивації є одним із ключових у вивченні іноземної мови, особливо у тому випадку, коли мова вивчається у

Наукове видання

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ,
ЕКОНОМІЧНІ ТА ГУМАНІТАРНІ
ВИМІРИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
УКРАЇНИ**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
XII Міжнародної науково-практичної конференції**

15-17 травня 2024 року

Частина II

Редактор: Фатеева Т.
Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 2024 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 26,85.
Обл.-вид. арк. 21,50. Тираж . Зам. №

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25